

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรในหน่วยงานที่มีต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านบุคลิกภาพและด้านคุณธรรมในการปฏิบัติงานและเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะในการปฏิบัติงานก่อนและหลังเข้ารับการศึกษ สาขาวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2547 และปีการศึกษา 2548 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แต่เก็บข้อมูลได้จริง 240 คน คิดเป็นร้อยละ 80

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นแบบสำรวจความพึงพอใจของบุคลากรในหน่วยงานที่มีต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยนเรศวร มีทั้งหมด 3 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหน่วยงานและผู้ตอบแบบสำรวจ ความพึงพอใจของบุคลากรในหน่วยงานกับการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนเข้ารับการศึกษและหลังสำเร็จการศึกษาในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ บุคลิกภาพ คุณธรรมในการปฏิบัติงาน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (t-test)

สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสำรวจ สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหน่วยงานและผู้ตอบแบบสำรวจ

ผู้ตอบแบบสำรวจ มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับนิสิตคือ เป็นผู้ร่วมงานของนิสิตมากที่สุด รองลงมา คือผู้บังคับบัญชา และผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยมีอายุ 30-40 ปี มากที่สุด รองลงมาอายุต่ำกว่า 30 ปี และอายุ 41-50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาคือระดับปริญญาโท และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี สำหรับสถานภาพของหน่วยงานเป็นเอกชนมากที่สุด รองลงมาคือหน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีจำนวนบุคลากรตั้งแต่ 30 คนขึ้นไปเป็นส่วนใหญ่ ในการพิจารณามูลค่าคนเข้าทำงานในหน่วยงานนั้นจะพิจารณาจากระดับการศึกษา สาขาวิชาเอก และวัดความรู้ความสามารถในวิชาชีพ

ตอนที่ 2. ความพึงพอใจของบุคลากรในหน่วยงานกับการปฏิบัติงานก่อนเข้ารับการศึกษาและหลังเข้ารับการศึกษา

ความพึงพอใจของบุคลากรในหน่วยงานที่มีต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา ก่อนเข้ารับการศึกษา สรุปผลจาก 3 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ** ในภาพรวมบุคลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับความสามารถในการวางแผนการทำงานมากที่สุด รองลงมาคือ ความสามารถในการคิด การทำ และการแก้ปัญหาในงานที่ทำ และความสามารถในการทำงานได้โดยอิสระ

2. **ด้านบุคลิกภาพ** ในภาพรวมบุคลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับ ความซื่อสัตย์ สุจริต มากที่สุด รองลงมา คือ ความมีมนุษยสัมพันธ์ และมีสุขภาพกายแข็งแรงสมบูรณ์

3. **ด้านคุณธรรมในการปฏิบัติงาน** ในภาพรวมบุคลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับความ ไม่กระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชายึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง มากที่สุด รองลงมา คือ ทำงานด้วย

ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีผลประโยชน์ด้านการเงินที่ขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ และขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์หน่วยงาน

ความพึงพอใจของบุคลากรในหน่วยงานกับการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา **หลังเข้ารับการศึกษา** สรุปผลจาก 3 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ** ในภาพรวมบุคลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลังสำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้ศึกษามาไปใช้ในหน้าที่ปฏิบัติ ในหน่วยงานมากที่สุด รองลงมา คือ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาชีพกับงานที่ได้รับมอบหมาย และความสามารถในการเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้า เพิ่มเติม และแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อพัฒนางาน

2. **ด้านบุคลิกภาพ** ในภาพรวมบุคลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลังสำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับ ความเชื่อมั่นในตนเอง มากที่สุด รองลงมา คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต และการแต่งกายดี ถูกกาลเทศะ

3. **ด้านคุณธรรมในการปฏิบัติงาน** ในภาพรวมบุคลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับความไม่กระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชายึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง มากที่สุด รองลงมา คือ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีผลประโยชน์ด้านการเงินที่ขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ และขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์หน่วยงาน

ตอนที่ 3. เปรียบเทียบคุณลักษณะในการปฏิบัติงานก่อนและหลังเข้ารับการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเนเธอร์แลนด์

การเปรียบเทียบคุณลักษณะในการปฏิบัติงานก่อนและหลังเข้ารับการศึกษา ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเนเธอร์แลนด์ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านบุคลิกภาพและด้านคุณธรรมในการปฏิบัติงาน พบว่าคุณลักษณะในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาก่อนและหลังเข้ารับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผล

ความพึงพอใจของบุคลากรในหน่วยงานกับการปฏิบัติงานก่อนเข้ารับการศึกษา และหลังเข้ารับการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

1. ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ในภาพรวมบุคลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับความสามารถในการวางแผนการทำงานมากที่สุด รองลงมา คือ ความสามารถในการคิด การทำ และการแก้ปัญหาในงานที่ทำ และความสามารถในการทำงานได้โดยอิสระ สอดคล้องกับ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2542. หน้า 197) ต้องการบัณฑิตที่มีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหา ไม่ใช่เอาแต่ทำตามคำสั่ง สามารถเข้าใจ ประเมินปัญหา แก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เร็ว สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมด้วยตนเอง และสามารถกำหนด และวางแผนจัดการดำเนินงานของตนเองอย่างมีระบบ และรู้จักแบ่งเวลาตัวเองในการทำงานด้วย และเพ็ญจันทร์ อัครโสภณ (อ้างใน นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2542 หน้า 27) ต้องการบัณฑิตที่มีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ด้วยตนเอง และในภาพรวมบุคลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้ศึกษามาไปใช้ในงานที่ปฏิบัติ ในหน่วยงาน มากที่สุด รองลงมา คือ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาชีพกับงานที่ได้รับมอบหมาย และความสามารถในการเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้า เพิ่มเติม และแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อพัฒนางาน สอดคล้องกับ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2542. หน้า 197) กล่าวว่า ต้องการบัณฑิตที่มีสมารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาปรับใช้กับงานที่ได้รับมอบหมาย สามารถเรียนรู้งานได้เร็วและทำงานได้เร็ว จากการศึกษาวิจัยของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2542) เรื่อง ความต้องการบัณฑิตและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันราชภัฏตามทฤษฎีของผู้ประกอบการ พบว่า ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ประกอบด้วยมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและพัฒนาความรู้ให้ทันเหตุการณ์ สามารถพัฒนางานให้ทันสมัยอยู่เสมอ นำความรู้ไปใช้กับงานที่ได้รับมอบหมาย มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ สามารถประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ มีความรู้ในวิชาชีพเฉพาะสาขา รู้จักดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและรู้จักการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงการทำงาน ในด้านความรู้ความสามารถพิเศษ สามารถค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันในสังคมและประยุกต์งานได้

2. **ด้านบุคลิกภาพ** ในภาพรวมบุคลลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับ ความซื่อสัตย์ สุจริต มากที่สุด รองลงมา คือ ความมีมนุษยสัมพันธ์ และมีความสุขกายแข็งแรงสมบูรณ์ สอดคล้องกับนวลศิริ เปาโรหิตย์ (2542. หน้า 197) และเพ็ญจันทร์ อัสวโสภร (อ้างใน นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2542 หน้า 27) ต้องการบัณฑิตที่มีคุณสมบัติเป็นผู้นำสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความสามัคคีในกลุ่ม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานสามารถบริหารลูกน้องของตนเองได้ และสถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2542) ได้ศึกษาความต้องการบัณฑิตและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันราชภัฏตามทฤษฎีของผู้ประกอบการ ความต้องการบัณฑิตสถาบันราชภัฏในสาขาวิชาต่าง ๆ พบว่า ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รับผิดชอบต่อนหน้าที่การทำงาน แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกกาลเทศะ ซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ ไม่เกียจงาน เคารพกฎเกณฑ์ขององค์กร กระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงความคิดเห็นและมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ในภาพรวมบุคลลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อยู่ในระดับดี โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับ ความเชื่อมั่นในตนเอง มากที่สุด รองลงมา คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต และการแต่งกายดี ถูกกาลเทศะ สอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2542) เรื่อง ความต้องการบัณฑิตและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันราชภัฏตามทฤษฎีของผู้ประกอบการ พบว่า ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รับผิดชอบต่อนหน้าที่การทำงาน แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ถูกกาลเทศะ ซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ ไม่เกียจงาน เคารพกฎเกณฑ์ขององค์กร กระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าแสดงความคิดเห็นและมีวิสัยทัศน์กว้างไกล

3. **ด้านคุณธรรมในการปฏิบัติงาน** ในภาพรวมบุคลลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับความ ไม่กระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชายึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง มากที่สุด รองลงมา คือ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีผลประโยชน์ด้านการเงินที่ขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ และขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์หน่วยงาน สอดคล้องกับ จิรภา ขาลสุวรรณ และคณะ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่องการติดตามผลบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2537 – 2538 ผลการวิจัย พบว่า บัณฑิตระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโท/เอก ต้องการให้สาขาวิชา สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานด้วย

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2546) ได้รายงานผลการสำรวจผู้สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2544 – 2545 บัณฑิตของสถาบันราชภัฏที่สำเร็จการศึกษา เห็นว่าตัวเองมีคุณลักษณะในด้านความซื่อสัตย์ ความใฝ่รู้และแสวงหาความรู้และความเชื่อมั่นในตนเอง กล่าวคือ กล่าวทำในภาพรวมบุคลากรในหน่วยงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับความไม่กระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชายึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง มากที่สุด รองลงมา คือ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีผลประโยชน์ด้านการเงินที่ขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ และขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์หน่วยงาน สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานด้วย สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2546) ได้รายงานผลการสำรวจผู้สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2544 – 2545 บัณฑิตของสถาบันราชภัฏที่สำเร็จการศึกษา เห็นว่าตัวเองมีคุณลักษณะในด้านความซื่อสัตย์ ความใฝ่รู้และแสวงหาความรู้และความเชื่อมั่นในตนเอง กล่าวคือ กล่าวทำ

4. เปรียบเทียบคุณลักษณะในการปฏิบัติงานก่อนและหลังเข้ารับการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร

การเปรียบเทียบคุณลักษณะในการปฏิบัติงานก่อนและหลังเข้ารับการศึกษา ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านบุคลิกภาพและด้านคุณธรรมในการปฏิบัติงาน พบว่าคุณลักษณะในการปฏิบัติงานของนิสิตก่อนและหลังเข้ารับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับ สอดคล้องกับสมบัติ นพรัค และอรุณี อ่อนสวัสดิ์ (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การติดตามคุณภาพมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่สำเร็จการศึกษา ในปีการศึกษา 2539 พบว่ามหาบัณฑิตและผู้ที่เกี่ยวข้องกับมหาบัณฑิต เห็นว่า มหาบัณฑิตมีคุณภาพก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับสูง และหลังสำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมหาบัณฑิตสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. มหาวิทยาลัยนเรศวรควรดำเนินการส่งเสริมและอ้างอิงไว้ซึ่งมาตรฐานทางวิชาการ โดยถือว่ามีความสำคัญอันดับสูง จึงจัดลำดับไว้เป็นอันดับแรกในปรัชญา วิสัยทัศน์ในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัย คุณภาพบัณฑิตทางวิชาการควรเข้มแข็ง สมดังเจตนารมณ์ของการพัฒนาคน พัฒนาชาติให้เป็นสังคมความรู้คู่คุณธรรม ดำเนินงานตามแนวทางปรัชญา วิสัยทัศน์ การดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ที่ว่ามหาวิทยาลัยนเรศวรเป็นแหล่งรวมและเสริมสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมไทย ให้นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง รวมทั้งการแข่งขันได้แบบยั่งยืนในประชาคมโลก

2. ในส่วนของประเด็นความพึงพอใจของบุคลากรในหน่วยงานกับการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาในส่วนของการใช้ภาษาต่างประเทศขั้นพูดและเขียนได้ตอบได้ มีความพึงพอใจน้อยที่สุดนั้น มหาวิทยาลัยนเรศวรควรดำเนินการเพิ่มศักยภาพในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการสื่อสารพื้นฐานของมนุษย์เน้นการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารและเขียนได้ตอบ

3. มหาวิทยาลัยนเรศวร ควรส่งเสริมเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในด้านการจัดการ การวางแผนงานเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ แม้มหาวิทยาลัยจะดำเนินการจัดรายวิชาไว้อย่างเหมาะสมแล้ว แต่ประสิทธิผลก็ยังไม่เกิดขึ้น จึงควรดำเนินการสอน หรือดำเนินกิจกรรมอื่นๆ เพื่อกระตุ้นให้นิสิตตระหนักและพัฒนาตนเอง

4. มหาวิทยาลัยนเรศวรควรส่งเสริม สร้างสรรค์ประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดชีพให้แก่ผู้เข้ารับการศึกษาอย่างกว้างขวางและเป็นลักษณะนิสัย เป็นบุคลิกภาพของบัณฑิตมหาวิทยาลัยนเรศวรสร้างเสริมทักษะในการคิด วิเคราะห์และการสังเคราะห์ความรู้ต่างๆ

5. มหาวิทยาลัยนเรศวรควรส่งเสริมเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม ความเสียสละ และอุทิศตนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาประกันคุณภาพการศึกษา